

The Component of Readiness for the Innovative OTOP Community Tourism of the Mahasawat Canal Community, Nakhon Pathom Province

Pensri Chirinang

College of Innovation Management,
Rajamangala University of Technology
Rattanakosin, Thailand

Abstract

The purposes of this research were to: 1) evaluate the component of readiness for the innovative OTOP community tourism of the Mahasawat Canal community; and 2) create the guidelines for development to the innovative OTOP community tourism of the Mahasawat canal community. The study was conducted by a mixed methods research approach. In the quantitative phase, the researcher gathered data via a questionnaire survey of 350 people who live in the community. Data were analyzed via statistical package program by using the factor analysis techniques. Data in the qualitative phase were collected by in-depth interviews of ten government officers and people who involved with the innovative OTOP community tourism. Qualitative data were analyzed by thematic analysis. The results revealed that the readiness component of the innovative OTOP community tourism of Mahasawat canal community consisted of tourism services, tourist attractions, goals of the innovative OTOP community tourism, and community potential. The guidelines for the innovative OTOP community tourism development consisted of five approaches: development based on the innovative OTOP community tourism principles, tourism resources development, human resource development, tourism marketing development, and local community participation development.

Keywords

Component of readiness, innovative OTOP community tourism, community development

CORRESPONDING AUTHOR

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Nakhon Pathom, 73170, Thailand: Email: pensri.chi@rmutr.ac.th

© College of Local Administration, Khon Kaen University. All rights reserved.

องค์ประกอบความพร้อมในการเป็นชุมชน ท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของชุมชนคลอง มหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม

เพ็ญศรี จิรินัง

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินองค์ประกอบความพร้อมในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ และ 2) เสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จำนวน 350 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำนวน 10 คน แล้วทำการวิเคราะห์แก่นสาระ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ มีองค์ประกอบความพร้อมในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ประกอบด้วย ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ด้านเป้าหมายตามหลักการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี และด้านศักยภาพของชุมชน และ แนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ประกอบด้วย แนวทาง 5 ได้แก่ การพัฒนาตามหลักการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว และการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน

คำสำคัญ

องค์ประกอบความพร้อม, ชุมชนท่องเที่ยว OTOP, นวัตวิถี การพัฒนาชุมชน

บทนำ

สินค้าโอท็อปส่วนใหญ่ของไทยเกิดจากการพึ่งพาอาศัยธรรมชาติและภูมิปัญญาของปู่ย่าตายาย ซึ่งเป็นมรดกดั้งเดิมของท้องถิ่น แต่ขาดนวัตกรรมใหม่เพื่อเพิ่มมูลค่าจึงเกิดการลอกเลียนแบบได้ง่าย สังเกตได้จากหลายจังหวัดมีสินค้าโอท็อปประเภทเดียวกันเต็มไปหมด และชาวบ้านส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการบริหารต้นทุนการผลิตสินค้าให้เกิดความคุ้มค่า คู้มทุน และขาดช่องทางขายที่ดี ด้วยเหตุนี้แม้ชาวบ้านจะผลิตสินค้าได้เก่งสักเพียงใดแต่หาตลาดไม่ได้ ขายของไม่เป็นก็ขาดทุนต้องเลิกกิจการเป็นจำนวนมาก กระทรวงมหาดไทยโดยกรมการพัฒนาชุมชนเล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และต้องการตอบสนองนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของรัฐบาลที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางควบคู่ไปกับการ

สร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีคุณค่าเพื่อสร้างพลังทางสังคม ลดความเหลื่อมล้ำ เกิดการกระจายรายได้ให้แก่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 โมเดลใหม่ของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศไทยที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ด้วยแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นที่มาของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ที่มุ่งพัฒนาโอท็อปรูปแบบใหม่เน้นการสร้างรายได้จากความต้องการของชุมชน เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ เกิดการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าสู่ท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชาวบ้านสามารถขายสินค้าได้ภายในชุมชน โดยไม่ต้องวิ่งหาตลาดให้เหนื่อยเหมือนในอดีต กระบวนการเรียนรู้ ภูมิปัญญาชาวบ้าน และทรัพยากรท้องถิ่นผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยมีความคิดสร้างสรรค์เป็นแรงขับเคลื่อนก่อให้เกิดสินค้าโอท็อปนวัตกรรม ที่สร้างสรรค์ใหม่ให้มีคุณค่าและมูลค่าเพิ่มจำนวนสินค้าโอท็อปใหม่ ๆ ได้อย่างไม่รู้จักจบเหมือนกับต้นตำรับโอท็อปของญี่ปุ่นที่ชาวบ้านผลิตสินค้าด้วยตัวเองและรับซื้อสินค้าใน “โออิเตะ” ชุมชนมาขายให้แก่นักท่องเที่ยว เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ช่วยเพิ่มโอกาสการขายได้อย่างต่อเนื่อง โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ที่เกิดจากความตั้งใจของกรมพัฒนาชุมชนที่จะดึงเสน่ห์แห่งภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์มาแปลงเป็นเม็ดเงิน เกิดการกระจายรายได้ภายในชุมชน สร้างชุมชนที่เข้มแข็งโดยลูกหลานไม่ต้องลำบากออกไปหางานนอกบ้าน ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนตามนโยบายรัฐบาล เมื่อชาวบ้านเรียนรู้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาผลิตสินค้าโอท็อปเป็นของกินของใช้เองเท่ากับลดรายจ่าย เหลือจากการบริโภคก็นำออกขายในตลาดเท่ากับเพิ่มรายได้ เมื่อรากฐานเน้นการพัฒนาสินค้าโอท็อปเชิงธุรกิจต่อไปก็ไม่น่ามีปัญหาเพราะไม่เสี่ยงเกินไป เพราะเป็นสินค้าที่ชาวบ้านต้องกินต้องใช้อยู่ทุกวัน กล่าวได้ว่าโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเป็นนโยบายที่ดี เพราะช่วยให้ชาวบ้านเกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ ก้าวออกจากวัฒนธรรมอุปถัมภ์เข้าสู่วัฒนธรรมข้อมูลและความรู้ได้อย่างแท้จริง ทำให้สังคมชนบทของไทยมีโอกาสเติบโตอย่างเข้มแข็งได้ในระยะยาว (กรมการพัฒนาชุมชน, 2561)

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นลำดับต้น ๆ คือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดนครปฐม ภายใต้ชื่อล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ โดยตั้งอยู่ที่ตำบลศาลายา อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ซึ่งในปี พ.ศ. 2550 ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (Thailand Tourism Awards 2007) ประเภทชุมชนดีเด่นด้านการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงเกษตรล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์เกิดจากแนวคิดที่จะนำวิถีชีวิตของเกษตรกรที่อาศัยเป็นกิจวัตร มาผสมผสานกับทุนธรรมชาติที่มีอยู่คือทรัพยากรด้านการเกษตร การทำสวน ทำไร่ ทำนา ไม้ผล พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรล่องเรือชมสวนเลียบคลอง มหาสวัสดิ์ จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2543 เป็นการรวมกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร ใช้ชื่อว่ากลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ มีสมาชิก 30 คน มีการบริหารจัดการในรูปของคณะกรรมการเพื่อสะดวกในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรณูญิก และประชาสัมพันธ์ และมีคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ต่อมาในปี 2549 ได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งของการท่องเที่ยวที่นอกจากนักท่องเที่ยวจะได้รับความเพลิดเพลินจากทัศนียภาพที่สวยงามริมฝั่งคลองแล้ว ยังได้รับความรู้เกี่ยวกับการเกษตร วิธีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่น่าสนใจ โดยมีจุดให้บริการ

นักท่องเที่ยวต้องลงเรือที่วัดสุวรรณาราม เป็นเรือเครื่องยนต์ขนาดเล็กนั่งได้จำนวน 5-6 คน และพานำเที่ยวใน 4 จุด คือ จุดแรกชมนาบัว กิจกรรมพายเรือชมบัว เก็บดอกบัว มีการปลูกบัวพันธุ์มิตรชาวนนือที่ 20 ไร่ เรียนรู้การทำนาบัว พายเรือเก็บบัวกลางบึง และเรียนรู้การปักกลีบดอกบัว เป็นต้น จุดที่สองชมกลุ่มแม่บ้านเกษตรมหาสวัสดิ์ เป็นศูนย์จำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของชุมชน ชมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่น ไข่เค็มเสริมไอโอดีน ข้าวตังจากข้าวซ้อมมือ หน้าหมูหยอง หน้าธัญญาพืชม ผลไม้อบแห้งปรางรส และกล้วยตาก เป็นต้น โดยนักท่องเที่ยวสามารถทดลองทำข้าวตังด้วยตนเอง จุดที่สามชมสวนกล้วยไม้ ที่ปลูกเพื่อการส่งออกบนเนื้อที่ 12 ไร่ มีกล้วยไม้หลากหลายสายพันธุ์ และมีการสาธิตการปลูก การตัด การชำ และเก็บช่อกล้วยไม้ และมีต้นกล้วยไม้จำหน่าย จุดที่สี่ชมสวนผลไม้แบบผสมผสาน เช่น ส้มโอ มะม่วง ขนุน มะพร้าว กระท้อน เป็นต้น บนเนื้อที่ประมาณ 80 ไร่ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้ชมผลไม้สด ๆ จากสวน (ชัยฤทธิ์ ทองรอด, 2561)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น หากมีการวิเคราะห์องค์ประกอบความพร้อมต่อการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี และแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จะทำให้หน่วยงานภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว โดยดึงเสน่ห์แห่งภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์ มาแปลงเป็นเม็ดเงิน เกิดการกระจายรายได้ภายในชุมชนและสร้างชุมชนที่เข้มแข็งก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนตามนโยบายรัฐบาล

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อประเมินองค์ประกอบความพร้อมในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์
- 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว

วรรณ ศิลปอาษา (2545) ได้อธิบายองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวว่า มีลักษณะหลักที่สำคัญ 4 ประการ หรือเรียกว่า 4A's A ตัวแรก คือ Attraction ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ A ตัวที่สอง คือ Accessibility ความสามารถในการเข้าถึงง่าย A ตัวที่สาม คือ Amenity ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรก่อให้เกิดความประทับใจ สุขใจ และซาบซึ้งในการเที่ยวชม และ A ตัวสุดท้าย คือ Ancillary Service องค์ประกอบของการบริการ สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดสรรการบริการด้านต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว หน่วยงาน และภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์ (2529, หน้า 40-42) ได้เสนอหลักเกณฑ์การพิจารณาและการกำหนดศักยภาพ หรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวว่าประกอบด้วยคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และวิถีชีวิต ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทาง ระยะเวลาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่าง ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และการรักษาความปลอดภัย สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ข้อจำกัดทางด้านบริการ สาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของ วิชา ศรีระหุ (2551) โดยต้องครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ คือ การดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะ หรือมีความเป็นเอกลักษณ์ ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น รวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะภูมิทัศน์ ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น สภาพของเส้นทาง ฤดูกาล และระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นต้น ด้านการจัดการ คือ ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ การจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับ การจัดการควบคุมกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ ด้านกิจกรรม และกระบวนการ คือ การพิจารณาถึงความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ โอกาสในการสร้างจิตสำนึก และการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาว่า องค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้าง และประชาชนในท้องถิ่นมีความพอใจหรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

นอกเหนือจากนักวิชาการชาวไทยแล้วนักวิชาการในต่างประเทศ Buhalis (2000) ได้อธิบายองค์ประกอบที่สำคัญทางการท่องเที่ยว 6 ประการหรือ 6A's โดย A ตัวแรก คือ แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้าง สถาปัตยกรรมและการจัดกิจกรรมพิเศษ A ตัวที่สอง คือ การเข้าถึง (Accessibility) คือ ระบบการคมนาคม เช่น สถานีขนส่งผู้โดยสาร และยานพาหนะ A ตัวที่สาม คือ สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เช่น ที่พัก การจัดเลี้ยงและบริการการท่องเที่ยว A ตัวที่สี่ คือ โปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป (Available Packages) เช่น โปรแกรมการท่องเที่ยวที่ถูกเตรียมโดยคนกลางระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน A ตัวที่ห้า คือ กิจกรรม (Activities) คือ กิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างที่นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่ และ A ตัวสุดท้าย คือ การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary services) ได้แก่ ธนาคาร โรงพยาบาล ไพรชาณีย์ และโทรคมนาคม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Pike (2008) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวว่าเป็นการผสมผสานระหว่างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ประสบการณ์ และการนำเสนอทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ อื่น ๆ แก่ผู้บริโภค สิ่งสำคัญคือแหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเยี่ยมชมหรือพักอาศัย ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวควรประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (Available package) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) กิจกรรม (Activities) และการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภุชณ โคตรสมบัติ (2553) ทำการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการประเมินศักยภาพการ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับสูง มีศักยภาพในระดับมากที่สุด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านคุณค่าความสำคัญและการให้การศึกษา ด้านความร่วมมือของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว และด้านองค์กรในการจัดการและการบริหารการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริม และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน พบว่าแนวทางในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่จะช่วยส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากนัก เพราะส่วนใหญ่ยังเป็นการบริหารจัดการของกลุ่มนายทุน และกลุ่มผู้ประกอบการ ดังนั้นจากผลการศึกษาดังกล่าวสำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนนั้นควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการ โดยบูรณาการความร่วมมือกับชุมชนในการวางแผนดำเนินการ 2) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวควรมุ่งเน้นในรูปแบบธรรมชาติและ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมป่าไม้ น้ำตก หาดทรายตามแก่งต่าง ๆ รอบพื้นที่ 3) ควรมีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค 4) ควรมีการจัดระบบรักษาความปลอดภัย 5) ควรพัฒนาระบบการรักษาความสะอาด และ 6) การพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง

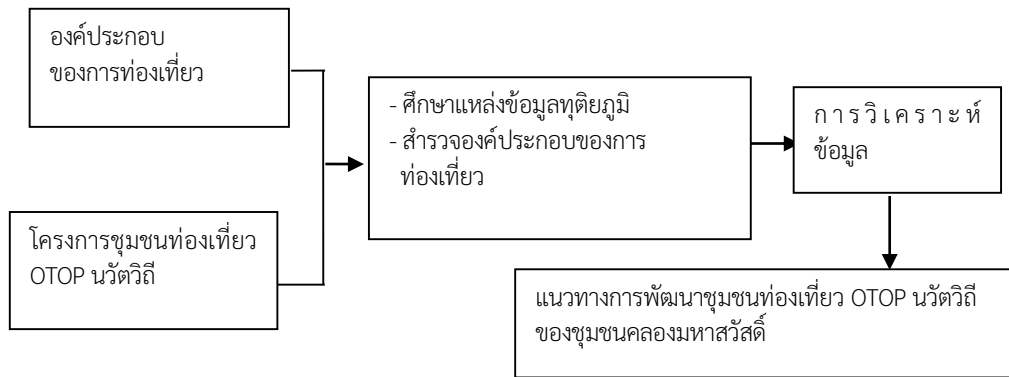
เพ็ญศรี ฉิรินัง (2558) ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าจังหวัดกาญจนบุรีมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทางประวัติศาสตร์ ทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับสูง และจากการพิจารณาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี สามารถกำหนดแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี ได้ 6 แนวทาง ได้แก่ การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวก แนวทางอนุรักษ์และคงสภาพความดั้งเดิมของวัดศูนย์ปฏิบัติธรรมโบราณสถานและสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง การเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว การส่งเสริมการผลิตสินค้าในชุมชนท้องถิ่น การจัดกลุ่มนักท่องเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และกำหนดให้มีมาตรการป้องกันและรักษาสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน และการสนับสนุนเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจร่วมกันของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วิษุตา ร้อยพิลา (2559) ทำการวิจัยเรื่ององค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกจะมีความสัมพันธ์และมีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความเป็นมิตรไมตรี และด้านสิ่งดึงดูดใจ โดยมีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่มีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิเคราะห์น้ำหนักของตัวแปรเกี่ยวกับองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความเป็นมิตรไมตรี ด้านสิ่งดึงดูดใจ และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่องความพร้อมต่อการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม ได้นำแนวคิดการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว 6A's ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยว

(Attractions) 2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) 3) ที่พักแรม (Accommodation) 4) กิจกรรม (Activities) 5) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) และ 6) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) ของ Buhalis (2000) มาอธิบายองค์ประกอบความพร้อมต่อการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

ภาพที่ 2. กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1

การวิเคราะห์องค์ประกอบความพร้อมต่อการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

1. การสร้างแบบวัดความพร้อมต่อการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อสร้างเป็นแนวคำถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง จำนวน 10 คน ประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน โดยนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์เป็นแนวคำถาม เพื่อสร้างเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์หาองค์ประกอบการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในขั้นตอนต่อไป

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนของตัวแปร ซึ่งทั่วไปนิยมใช้ 10 เท่าของจำนวนตัวแปร (Kim and Mueller, 1994; กัลยา วานิชย์บัญชา, 2550) การวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรจำนวน 35 ตัวแปร ดังนั้นผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 350 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตามความสะดวก (Convenience Sampling) จากประชาชนที่อาศัยบริเวณเส้นทางท่องเที่ยวคลองมหาสวัสดิ์

ขั้นที่ 2

การพัฒนาแนวทางการพัฒนาชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ ตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) จากผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง จำนวน 10 คน ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามองค์ประกอบความพร้อมต่อการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยการสกัดองค์ประกอบหลัก (Principal Component Method) และหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal rotation) ด้วยวิธี Varimax Rotation เพื่อได้กลุ่มตัวแปรแยกออกจากองค์ประกอบหลัก โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบที่ได้คือ มีค่าไอเกน (Eigenvalue) > 1.00 และตัวแปรมีค่าน้ำหนัก ตั้งแต่ .35 ขึ้นไป ยกเว้นหากองค์ประกอบใดมีค่าน้ำหนักต่ำกว่า .35 ไม่มากนัก ก็ให้นำมาพิจารณาด้วย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Rencher, 2002)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เพื่อพิจารณาประเด็นที่มีความเหมือนกันหรือต่างกัน (Denzin and Lincoln, 2000; Stake, 2010) หลังจากนั้นเชื่อมโยงข้อมูลให้มีลักษณะเป็นแนวคิดสรุปเชิงนามธรรม โดยนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

องค์ประกอบความพร้อมในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบความพร้อมในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี พบว่าสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้ร้อยละ 46.52 โดยสามารถสกัดตัวแปรสังเกตได้ทั้งสิ้น 35 ตัวแปร ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์น้ำหนักองค์ประกอบ (Rotated component matrix) ความพร้อมในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี สามารถแบ่งได้เป็น 4 องค์ประกอบ และมีอิสระต่อกันซึ่งเป็นผลมาจากการหมุนแกนแบบมุมฉาก โดยการใช้วิธี Varimax และจากการพิจารณาสาระของตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 10 ข้อ องค์ประกอบที่ 2 สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 9 ข้อ องค์ประกอบที่ 3 เป้าหมาย หลักการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 7 ข้อ และองค์ประกอบที่ 4 ศักยภาพของชุมชน มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 9 ข้อ เมื่อพิจารณาค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (0.810) พบว่ามีค่ามากกว่า .06 และจากการทดสอบนัยสำคัญ Bartlett's Test of Sphericity พบว่ามีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในขนาดที่เหมาะสมกับการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบความพร้อมในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี สามารถแสดงการจัดกลุ่มตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ รายละเอียดดังตารางที่ 1- ตารางที่ 4

ตารางที่ 1. แสดงองค์ประกอบความพร้อมในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ขององค์ประกอบที่ 1

ลำดับที่	ตัวแปร	ค่าน้ำหนัก
1	เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	.717
2	การให้บริการด้านพาหนะนำเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว	.687
3	การให้ข้อมูลด้านการเกษตร และวิถีชีวิตชุมชน	.681
4	การให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว	.671
5	การให้บริการของมัคคุเทศก์ หรือผู้นำชมแหล่งท่องเที่ยว	.641
6	ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว	.583
7	ร้านอาหาร	.518
8	ร้านขายของฝาก/ของที่ระลึก	.500
9	ห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว	.469
10	การติดตั้งป้าย และสัญญาณเตือนภัย	.466

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยตั้งชื่อว่าองค์ประกอบด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว รวม 10 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.466 ถึง 0.717 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้มากที่สุดคือ ร้อยละ 12.118 โดยชุมชนคลองมหาสวัสดิ์เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ถึงวิถีชุมชนแห่งคลองมหาสวัสดิ์ที่สามารถเที่ยวได้ตลอดทั้งปี การเดินทางง่ายและไม่ไกลจากกรุงเทพฯ เป็นชุมชนที่นำเอาวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมชุมชน มาสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้จุดเด่นความเป็นเส้นทางสัญจรทางน้ำตั้งแต่ครั้งโบราณมาเป็นจุดเชื่อมโยง และชาวบ้านได้ร่วมกันจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนล่องเรือชมสวนเรียบคลองมหาสวัสดิ์ขึ้นมา มีการบริหารจัดการเรื่องท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้มาเยือนได้สัมผัสเสน่ห์ชุมชนตลอดสองฝั่งคลอง โดยเรือหนึ่งลำนั่งได้ 6 คน คิดราคาเช่าเหมาลำไปและกลับเพียง 350 บาท ส่วนกิจกรรมขณะนั่งเรือแวะชมตามจุดต่าง ๆ ได้แก่ ให้อาหารพระสุวรรณาราม เยี่ยมบ้านพักข้าว ดูนกบัว ชมการสาธิตในการทำข้าวตังและให้ชิมข้าวตังที่ทำ และเยี่ยมชมบ้านป่าแจว นอกจากกิจกรรมล่องเรือชมธรรมชาติแล้ว ทุกวันเสาร์และอาทิตย์ตั้งแต่เวลา 8.00 – 18.00 น. ยังมีตลาดน้ำคลองมหาสวัสดิ์ บ้านศาลาดิน หรือตลาดน้ำประชา ซึ่งจะเป็นแหล่งรวมสินค้าเกษตร สินค้าโอท็อป ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากชุมชนบ้านศาลาดิน

ตารางที่ 2. แสดงองค์ประกอบความพร้อมในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีขององค์ประกอบที่ 2

ลำดับที่	ตัวแปร	ค่าน้ำหนัก
1	ความโดดเด่นด้านวิถีชีวิตริมน้ำ และการเกษตร	.729
2	ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น	.696
3	สภาพแวดล้อมที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	.690
4	ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่มีหลากหลายประเภท	.688
5	การได้รับรางวัล/ใบเกียรติคุณ	.659

6	ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	.650
7	ความโดดเด่นและความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	.632
8	การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร	.611
9	กิจกรรมการท่องเที่ยว	.523

จากตารางที่ 2 ผู้วิจัยตั้งชื่อว่า องค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว รวม 9 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.523 ถึง 0.729 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้มากที่สุดคือร้อยละ 11.977 โดยความโดดเด่นของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์เกิดจากแนวคิดการนำวิถีชีวิตของเกษตรกรที่ทำอยู่เป็นกิจกรรมมาสานกับทุนธรรมชาติที่มีอยู่ คือ ทรัพยากรด้านการเกษตร การทำสวน ทำไร่ ไถนา ที่พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ทำสืบเนื่องมาจนถึงรุ่นลูกหลาน นอกจากนี้บ้านศาลาดินซึ่งเป็นที่ตั้งของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ที่จำหน่ายสินค้าโอท็อปของชุมชน โดยจะโดดเด่นในด้านผลิตภัณฑ์ข้าวตังธัญพืชรสเลิศ หรือข้าวตังมหาสวัสดิ์ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้ชมการทำข้าวตังและชิมกัน สำหรับที่แห่งนี้ยังเป็นจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชน วิถีชีวิตชาวบ้านสมัยก่อนจนถึงปัจจุบัน มีการทำปุ๋ยชีวภาพ การทำขนมข้าวตัง ไข่เค็มเสริมไอโอดีน เห็ดหอม เห็ดนางฟ้า และของฝากอีกมากมายที่เป็นสินค้าโอท็อป

ตารางที่ 3. แสดงองค์ประกอบความพร้อมในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ขององค์ประกอบที่ 3

ลำดับที่	ตัวแปร	ค่าน้ำหนัก
1	การกระจายรายได้ในชุมชน	.742
2	การจ้างงานในชุมชน	.719
3	การกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน	.677
4	การยกระดับมาตรฐานการครองชีพในชุมชน	.673
5	การใช้อัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว	.667
6	การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP	.648
7	การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตร	.647

จากตารางที่ 3 ผู้วิจัยตั้งชื่อว่าองค์ประกอบด้านเป้าหมายตามหลักการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี รวม 7 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.647 ถึง 0.742 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้มากที่สุดคือร้อยละ 11.747 โดยการท่องเที่ยวชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ก่อให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น เนื่องจากอาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่ คือ อาชีพเกษตรกรรม การทำสวน ทำไร่ ไถนา ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพเสริมและหารายได้เพิ่มเติมจากธุรกิจท่องเที่ยว ผู้ประกอบการในพื้นที่ได้มีการจ้างงานคนในชุมชนเกือบทั้งหมด และมีการสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่มีงานทำ มีการส่งเสริมให้เยาวชนทำงานในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ หรือช่วงปิดเทอมเพื่อหารายได้พิเศษ เป็นไกด์นำเที่ยว อีกทั้งผู้ประกอบการยังเปิดพื้นที่ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้นำของมาขาย การท่องเที่ยวชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น ลดปัญหาสังคมและประชาชนในพื้นที่มีความสุข

ตารางที่ 4. แสดงองค์ประกอบความพร้อมในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ขององค์ประกอบที่ 4

ลำดับที่	ตัวแปร	ค่าน้ำหนัก
1	การสร้างและพัฒนาบุคลากร ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ให้มีขีดความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์	.744
2	ผู้นำและภาวะผู้นำ	.728
3	แหล่งการเรียนรู้การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	.682
4	สิ่งดึงดูดของทรัพยากรท่องเที่ยว	.656
5	สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน	.554
6	ระบบสาธารณูปโภค	.544
7	การเข้าถึงพื้นที่	.471
8	ความสามัคคีและความร่วมมือของคนในชุมชน	.468
9	สมรรถนะของบุคลากรในการดำเนินงานชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี	.379

จากตารางที่ 4 ผู้วิจัยตั้งชื่อว่าองค์ประกอบด้านศักยภาพของชุมชน รวม 9 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.379 ถึง 0.728 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้มากที่สุดคือร้อยละ 10.679 โดยชุมชนคลองมหาสวัสดิ์มีศักยภาพและความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ด้วยสภาพทางธรรมชาติที่มีความงดงาม เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ การนำเอาวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมชุมชนมาสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้จุดเด่นความเป็นเส้นทางสัญจรทางน้ำตั้งแต่ครั้งโบราณมาเป็นจุดเชื่อมโยง นอกจากนี้ชาวบ้านได้ร่วมกันจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนล่องเรือชมสวนเรียบคลองมหาสวัสดิ์ขึ้น มีการบริหารจัดการเรื่องท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้มาเยือนได้สัมผัสเสน่ห์ชุมชนตลอดสองฝั่งคลอง และวิถีชุมชนอันเป็นเอกลักษณ์ พร้อมด้วยภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่า

แนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ ตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี สรุปได้ 5 แนวทาง ดังนี้

การพัฒนาตามหลักการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ ต้องสร้างรายได้หมุนเวียนกระจายสู่ชุมชนโดยเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ให้สามารถยกระดับสู่การจำหน่ายในชุมชนได้และเกิดการหมุนเวียนในชุมชน ให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน การนำเสนอเสน่ห์ชุมชน ค้นหาอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อนำเสนอสู่นักท่องเที่ยวและค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น

การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว

ผู้ประกอบการจะต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก เพราะกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ล้วนเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติ หากดำเนินธุรกิจโดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม แม้แต่เรื่องผลกำไร จะทำให้ความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ทรุดโทรมไม่สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้

การพัฒนาบุคลากร

ผู้ประกอบการในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ต้องมีการพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะด้านการบริการ เพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการให้แก่นักท่องเที่ยว ควรมีการอบรมให้ความรู้พนักงานบริการอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องของการให้บริการ ความรู้เรื่องความปลอดภัย ความรู้ด้านการท่องเที่ยว และควรร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมเยาวชนในท้องถิ่นให้เป็นมัคคุเทศก์

การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว

ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ ควรนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาเพื่อส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ (Social Network), แอปพลิเคชัน (Mobile Application) โดยเป็นการใช้ประโยชน์ในเรื่องการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงพื้นที่ และการซื้อบริการ ส่วนการพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์ ผู้ประกอบการในพื้นที่ควรพัฒนาเว็บไซต์ของตนเองให้ใช้งานง่าย และน่าดึงดูดมากขึ้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุน ส่งเสริมการตลาดทางการท่องเที่ยวของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรเข้ามาส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นต่อการพัฒนาชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ให้แก่ผู้นำชุมชน ชาวบ้านในท้องถิ่นและเยาวชน

การอภิปรายผล

การวิเคราะห์องค์ประกอบความพร้อมในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม

พบว่า สามารถแบ่งได้เป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วยเส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการด้านพาหนะนำเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว การให้ข้อมูลด้านการเกษตรและวิถีชีวิตชุมชน การให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการของมัคคุเทศก์ หรือผู้นำชมแหล่งท่องเที่ยว ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ร้านอาหาร ร้านขายของฝากของที่ระลึก ห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว และการติดตั้งป้าย และสัญญาณเตือนภัย

องค์ประกอบที่ 2 สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 9 ข้อ ประกอบด้วย ความโดดเด่นด้านวิถีชีวิตริมน้ำและการเกษตร ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพแวดล้อมที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่มีหลากหลายประเภท การได้รับรางวัลใบเกียรติคุณ ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ความโดดเด่นและความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร และกิจกรรมการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 3 เป้าหมาย หลักการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย การกระจายรายได้ในชุมชน การจ้างงานในชุมชน การกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน การยกระดับมาตรฐานการครองชีพในชุมชน การใช้อัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การยกมาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP และการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตร

องค์ประกอบที่ 4 ศักยภาพของชุมชน มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย การสร้างและพัฒนาบุคลากร ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ให้มีขีดความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ ผู้นำและภาวะผู้นำ แหล่งการเรียนรู้การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร สิ่งดึงดูดของทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน ระบบสาธารณูปโภค การเข้าถึงพื้นที่ ความสามัคคีและความร่วมมือของคนในชุมชน และสมรรถนะของบุคลากรในการดำเนินงานชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของวิษสุดา ร้อยพิลา, 2559) ที่ทำการวิจัยเรื่ององค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดกาฬสินธุ์ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกจะมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความเป็นมิตรไมตรี และด้านสิ่งดึงดูดใจ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิเคราะห์น้ำหนักของตัวแปรเกี่ยวกับองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความเป็นมิตรไมตรี ด้านสิ่งดึงดูดใจ และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์

จากการประเมินองค์ประกอบความพร้อมในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ นำไปสู่การสร้างแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ สรุปได้ 5 แนวทาง ประกอบด้วย 1) การพัฒนาตามหลักการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ ต้องสร้างรายได้หมุนเวียนกระจายสู่ชุมชนโดยเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP 2) การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการจะต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก เพราะกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ ล้วนเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติ 3) การพัฒนาบุคลากร ควรมีการอบรมให้ความรู้พนักงานบริการอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องของการให้บริการ ความรู้เรื่องความปลอดภัย ความรู้ด้านการท่องเที่ยว และควรร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมเยาวชนในท้องถิ่นให้เป็นมัคคุเทศก์ 4) การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ ควรนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามา

เพื่อส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ (Social Network), แอปพลิเคชัน (Mobile Application) และ 5) การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรเข้ามาส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นต่อการพัฒนาชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ ตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ให้แก่ผู้นำชุมชน ชาวบ้านในท้องถิ่นและเยาวชน ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศรี นิรินัง (2558) ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว จังหวัดกาญจนบุรี จากการพิจารณาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี สามารถกำหนดแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวได้ 6 แนวทาง ได้แก่ การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวก การเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว การส่งเสริมการผลิตสินค้าในชุมชนท้องถิ่น การจัดกลุ่มนักท่องเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และการสนับสนุนเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจร่วมกันของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ ควรมีการวางแผนร่วมกับผู้ประกอบการและผู้นำชุมชน ในการกำหนดกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว โดยมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมชุมชน มาสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้จุดเด่นความเป็นเส้นทางสัญจรทางน้ำตั้งแต่ครั้งโบราณมาเป็นจุดเชื่อมโยง
2. องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ สำนักงานเกษตรอำเภอ และโรงเรียนในพื้นที่ตำบลมหาสวัสดิ์ ควรร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้แก่ชาวบ้าน นักเรียน รวมทั้งนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลมหาสวัสดิ์ เช่น การเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกร การเรียนรู้ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และการเรียนรู้วิถีชุมชน เป็นต้น
3. ควรมีการฟื้นฟูสภาพภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนและมี การจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ควรมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวโดยหน่วยงานภาครัฐ และมีการปรับปรุงให้มีความพร้อมในการใช้งาน เช่น ระบบไฟฟ้าแสงสว่างริมทาง สภาพถนนสาธารณะ โดยเฉพาะการจัดทำป้ายบอกทิศทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน และทำให้การเข้าถึงทำได้ง่าย
4. หน่วยงานภาครัฐควรช่วยในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย และสามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้ เช่น การจัดกิจกรรมในชุมชน การสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว การจัดทำคู่มือแนะนำการท่องเที่ยว ที่พักแรม ของดีของชุมชนมหาสวัสดิ์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต เพื่อให้ชุมชนมหาสวัสดิ์ เป็นที่รู้จักสำหรับนักท่องเที่ยวและควรมีการศึกษากลุ่มตลาดเป้าหมายที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อชุมชนมหาสวัสดิ์ มีนักท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีการเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

5. ผู้ประกอบการควรพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการต้อนรับนักท่องเที่ยว และรักษามาตรฐานในการบริการให้เป็นจุดเด่นของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่มีการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมและศึกษาหาความรู้ในด้านการเกษตร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาหองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนโดยชุมชน โดยทำการเปรียบเทียบความคิดเห็น ระหว่างนักวิชาการ สมาชิกกลุ่มที่มีการดำเนินการท่องเที่ยวในชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ควรศึกษาวิจัย หรือดำเนินการสำรวจความนิยมและความสนใจของนักท่องเที่ยวหรือประชาชนทั่วไปที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม เพื่อนำผลการวิจัยมา กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ อีกทั้งนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว

3. ควรศึกษาบทบาทของประชาชน ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อจะได้ทราบว่าควรมีบทบาทอย่างไรในการเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว และการบริการการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัยประจำปีงบประมาณ 2562 และบทความวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2561). คู่มือการบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี. สืบค้นจาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWERO51/GENERAL/DATA0000/00000042.PDF>
- กฤษณ์ โคตรสมบัติ. (2553). การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี).
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2550). สถิติสำหรับงานวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยฤทธิ์ ทองรอด. (2561). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 12(2), 115-131.
- เพ็ญศรี ฉิรินัง. (2558). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 1(1), 1-14.
- วรรณภา ศิลปอาษา. (2545). การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิษุตา ร้อยพิลา. (2559). องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 10(3), 197-211.

- วิภา ศรีระทุ. (2551). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์. (2529). ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อมรดกศิลปวัฒนธรรม. *จุลสารการท่องเที่ยว*, 4(4), 31-38.

ภาษาอังกฤษ

- Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination in the future. *Tourism Management*, 21(1), 97-116.
- Denzin, K. & Lincoln, S. (2000). *Handbook of Qualitative Research*. (2nd ed.). London: Sage Publications.
- Kim, J. & Mueller, C. W. (1994). Factor Analysis: Statistical Methods and Practical Issues. In M. S. Lewis-Beck (editor). *Factor Analysis and Related Techniques. International Handbooks of Quantitative Applications in the Social Sciences, Volume 5*. London: Sage Publications.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. (3rd ed.). Los Angeles: Sage Publications.
- Pike, Steven D. (2008). *Destination Marketing: An Integrated Marketing Communication Approach*. Burlington, MA.: Butterworth-Heinmann.
- Rencher, A. (2002). *Methods of Multivariate Analysis* (2nd ed). New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Stake, E. (2010). *Qualitative Research: Studying How Things Work*. New York: Guilford Press.

Translated References

- Bunyaphak, W. (1986). Impact of Tourism Industry on Cultural Heritage. *Tourism Journal*, 4(4), 31-38. (In Thai)
- Chirinang, P. (2015). Guidelines to Develop the Tourism Potential of Kanchanaburi. *Western University Research journal of Humanities and Social Sciences*, 1(1), 1-14. (In Thai)
- Community Development Department, Ministry of Interior. (2018). *Handbook for Managing the Innovative OTOP Community Tourism Projects*. Retrieved from <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTERDRAWERGENERAL/DATA0000/00000042.PDF>. (In Thai).
- Khotsombat. K. (2010). Assessment of Ecotourism Potential: A Case Study of Tourist Sites in Kaeng Sam Phan Pho Sai District, Ubon Ratchathani Province. (Master's thesis of Arts, Ubon Ratchathani Rajabhat University). (In Thai)
- Roipila, W. (2016). Tourism resources Components Affecting Creative Tourism in Kalasin. *VRU Research and Development. Humanities and Social Science*, 10(3), 197-211. (In Thai)
- Silapa-archa, W. (2002). *Tourism Resource Management*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (In Thai)
- Srirathu, W. (2008). *Eco-Tourism Potential of Amphoe Khao Kho, Phetchabun Province*. (Master's thesis of Science, Srinakharinwirot University). (In Thai)
- Thongrawd, C. (2018). Agro - tourism Management Cruise along the Garden, Khlong Mahasawat, Phutthamonthon District, Nakhonpathom Province. *Dusit Thani College Journal*, 12(2),

115-131. (In Thai)

Vanichbancha, K. (2007). *Statistics for Research*. (3rd ed.). Bangkok: Department of Statistics, Faculty of Commerce and Accountancy, Chulalongkorn University. (In Thai)